

Carola Simon, Lotte Vermeij en Anja Steenbekkers, *Het beste van twee werelden. Plattelanders over hun leven op het platteland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, oktober 2007.

Bijlagen

Bijlage C Selectiecriteria bij de werving van de gespreksdeelnemers	2
Bijlage E Draaiboek focusgroepen senioren	4

Bijlage C Selectiecriteria bij de werving van de gespreksdeelnemers

De volgende selectiecriteria werden in het algemeen gehanteerd:

- deelnemers die ten minste zes jaar wonen in het betreffende gebied (behalve bij nieuwkomers);
- spreiding in leeftijd (binnen de grenzen voor de afzonderlijke groepen);
- spreiding binnen geselecteerd gebied;
- zowel mannelijke als vrouwelijke deelnemers (behalve bij vrouwen);
- zowel deelnemers met als zonder agrarische achtergrond (behalve bij boeren);
- zowel deelnemers wonend in kern als deelnemers wonend in het buitengebied.

De volgende criteria werden voor de afzonderlijke groepen gehanteerd:

Agrariërs

- bedrijfshoofden;
- deelnemers met en zonder bedrijfsopvolger;
- grondgebonden en intensieve bedrijven;
- boeren gericht op voedselproductie, verbredende boeren (bv. toerisme), verdiepende boeren (bv. kaasmakerij) en boeren met neveninkomsten uit een dienstbetrekking.

Vrouwen

- 25 jaar of ouder;
- met en zonder (jonge) kinderen;
- wel en geen betaalde baan;
- wel/geen participatie in vrijwilligerswerk;
- wel/geen lid van een vrouwenorganisatie als Vrouwen van Nu.

Jongeren

- 14-23 jaar;
- 2 scholieren vmbo, 2 scholieren havo/vwo, 2 studenten mbo, 2 studenten hbo/wo, 2 werkenden.

Senioren

- 55 jaar of ouder;
- alleenstaand of niet-alleenwonend (met partner of thuiswonende kinderen);
- zelfstandig wonend of wonend in een verzorgings- of verpleeghuis;
- met/zonder de beschikking over een eigen auto.

Ondernemers

- deelnemers zijn eigenaar of mede-eigenaar en werken minimaal drie dagen op het bedrijf;
- 2 tot 10 medewerkers;
- zowel traditionele ondernemingen als nieuwsoortige en vernieuwende ondernemingen;
- ondernemingen die zich richten op de lokale bevolking en ondernemingen wiens klantenkring bestaat uit toeristen en recreanten;
- elk één van twaalf soorten ondernemingen:
 - 1 een boerencamping;
 - 2 een boerderij met recreatie of een landwinkel;
 - 3 een traditioneel restaurant of café;
 - 4 een gewone camping;
 - 5 een kapper of schoonheidsspecialist;
 - 6 een galerie of antiekwinkel;
 - 7 een boetiek;
 - 8 een goed (of nieuw soort) restaurant;
 - 9 een groentewinkel of bakker;

- 10 een lokale supermarkt;
- 11 een rijdende winkel;
- 12 een makelaar of garage.

Nieuwe bewoners

- ca. 2/3 van de deelnemers: verhuisd vanuit stedelijk gebied, ca. 1/3 van de deelnemers: verhuisd vanuit een plattelandsregio elders;
- deelnemers die 2-5 jaar en deelnemers die 6-10 jaar in huidige gemeente wonen;
- in ieder geval: gezinnen met jonge kinderen en jonge senioren;
- geen bewoners van asielzoekerscentra.

Bijlage E Draaiboek focusgroepen senioren

1. Wat is de bedoeling? (10 min.)

DSP-groepmoderator en SCP-onderzoeker leggen kort en krachtig uit wat de bedoeling is van het onderzoek en van de bijeenkomst. Ook even melden dat het gedeelte na de pauze in het teken zal staan van het sociale leven (zodat we deze onderwerpen in het SWOT-gedeelte bijtijds kunnen afkappen).

2. Voorstellen aan elkaar en ijs breken (10 min.)

Aan de hand van de vraag ‘Wat verstaat u onder “het platteland?”’

3. Positieve en negatieve aspecten van het plattellandsleven (30 min.)

- Welke aspecten van uw leven op het platteland beoordeelt u positief en welke negatief?
- Met daarin geïntegreerd: welke ontwikkelingen (kansen en bedreigingen) ziet u voor uw leven op het platteland?
- Indien niet spontaan aan de orde gekomen, doorvragen naar:
 - **bereikbaarheid voorzieningen:** Kunt u in uw dagelijks leven komen waar u wilt? Bijvoorbeeld om dingen te kopen die u nodig heeft.
 - **zorgvoorzieningen:** Als u zorg nodig heeft, bent u tevreden met de manier waarop u zorg krijgt? En wanneer u in de toekomst misschien meer zorg nodig heeft, verwacht u dan dat uw behoeften op een prettige manier vervuld kunnen worden?
 - **informele zorg:** Krijgt u genoeg hulp van andere mensen, bijvoorbeeld burens of familie in de buurt, wanneer u hulp nodig heeft?
 - **isolement:** Voelt u zich betrokken bij de mensen om uw heen – de sociale gemeenschap – of heeft u het gevoel dat u erbuiten staat?

4. Identiteit (5 min.)

- Voelt u zich verbonden met de plek waar u woont? Bent u bijvoorbeeld trots op waar u woont?
 - Kunt u dat uitleggen?
 - Voelt u zich verbonden met uw dorp, streek, provincie, het platteland in het algemeen?
 - Waar bent u precies trots op? Wat zegt uw woonomgeving over wie u bent?

5. Pauze (15 min.)

6. Mensen (35 min.)

- Welke mensen in uw dorp of **nabije omgeving** zijn belangrijk voor u?
Indien niet spontaan aan de orde gekomen doorvragen naar:
 - burens?
 - familieleden?
 - leeftijdsgenoten? Waar kent u die van?
 - Wat betekenen deze mensen voor u? En u voor hen? (informele hulp, gezelligheid)
 - Meer algemeen: wat bepaalt in uw dorp of streek wie met wie omgaat? In andere woorden, zijn er ‘groepjes’? En zo ja, welke? (bv. nieuwkomers vs. agrariërs, of leefstijlkenmerken)
- Waar ontmoet u de mensen die belangrijk voor u zijn?
 - verenigingen? Welke?
 - horeca?
 - visites?
 - buurthuis?
 - winkels?
 - Zijn er genoeg mogelijkheden om elkaar te ontmoeten?

- Welke mensen die **niet in de buurt** wonen zijn belangrijk voor u?
 - Hoe hebt u deze mensen leren kennen?
 - Hoe belangrijk zijn uw contacten in de buurt in verhouding tot die andere contacten?
 - Als u contacten in de buurt vergelijkt met uw contacten die niet in de buurt wonen, wat zijn dan de verschillen?

7. *Tradities en gebruiken (20 min.)*

- Welke tradities en gebruiken zijn belangrijk in uw dorp of streek? (bv. feesten, carnaval, dialect, tekens en symbolen)
 - Welke lokale tradities en gebruiken zijn speciaal onder **ouderen** belangrijk? (bv. bingo, bridge, klaverjassen)
 - Zijn er ook lokale tradities en gebruiken die een **agrarische** herkomst hebben of op een andere manier te maken hebben met het boer zijn?
 - Zijn er ook lokale tradities en gebruiken waar u **zeker niet aan meedoet**, die meer voor andere mensen zijn?

► **Doorvragen bij belangrijkste (voor hen) en meest interessante (voor ons) tradities:**

- Wie van de deelnemers doet eraan mee en wie niet?
- Waarom wel of niet? Wat betekent het voor u? Hoe is het belangrijk voor u?
- Meer algemeen, welke mensen uit de bevolking doen mee aan de traditie? (bv. iedereen, alleen jongeren, alleen mensen met een agrarische afkomst)

8. *Met elkaar of niet... (sociale samenhang) (20 min.)*

- Over het platteland wordt wel gezegd dat mensen elkaar goed kennen en sterk bij elkaar betrokken zijn. Is dat ook zo in uw dorp of streek? En hoe uit zich dat?
 - sociale controle
 - sociale samenhang
- Waar mensen met elkaar samenleven, bestaan ook vaak ideeën over hoe mensen horen te leven, en hoe ze met elkaar om horen te gaan: normen en waarden. Als u de manier waarop hier gedacht wordt over hoe mensen moeten leven en met elkaar om horen te gaan, vergelijkt met hoe het leven er ergens anders aan toegaat, bijvoorbeeld in de stad, wat is dan kenmerkend voor het leven hier? Met andere woorden, welke normen en waarden gelden hier?

Indien niet spontaan aan de orde gekomen doorvragen naar:

- bijvoorbeeld wanneer mensen elkaar horen te **helpen**;
- bijvoorbeeld over wat je moet doen voor het **verenigingsleven**;
- bijvoorbeeld wanneer mensen elkaar horen te **groeten**;
- bijvoorbeeld vanuit **religie**;
- bijvoorbeeld over hoe **ouderen** zich horen te gedragen;
- bijvoorbeeld over hoe **mannen resp. vrouwen** zich horen te gedragen.

► **Doorvragen bij belangrijkste (voor hen) en meest interessante (voor ons) normen:**

- Wat zijn precies de onuitgesproken gedragsregels?
- Hoe staat u zelf tegenover deze gedragsregels? (prettig, beklemmend, houdt zich er wel/niet aan)
- Zijn er ook mensen die zich niet aan de gedragsregels houden? Wie bijvoorbeeld?
- Hoe wordt hier dan door de rest van de gemeenschap op gereageerd?

9. *Afsluiten, rondje met opmerkingen en vragen (5 min.)*